

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11 Vtrum anima vegetabilis, & sensibilis educantur in esse per
creationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

mutaciones quandoque ex conceptionibus superiorum substantiarum prater totum ordinem causarum naturalium. Sed hac opinio secunda repugnat dictis Aug. in 3. de tribu dicitur quod angelis non deservit ad naturam materiae corporalis. Repugnat etiam rationi, quia quamvis quod est potentia in materia sit actu in substantiis, multo nobilius tamen materia corporalis non est proportionata potentia respectu talis actus, quo substantiae spirituales in actu sunt. Oportet autem agens quod educit de potentia in actum, esse materiae proportionatum: unde non potest esse quod virtus substantiae spiritualis creata: se extendat ad materiae transmutationem immediate, sed mediante aliquo agente naturali. Quamvis n. ei non obediat corporalis materia ad formalem transmutationem, immediate tamen obedit ei localiter ad motum localem, & per hanc virtutem possunt congregare & circumponere aliqua agentia naturalia ad aliquem effectum perficiendum. Ea vero ad quae nulla virtus naturalis se extendit, sunt sola divina virtute, quae sola potest naturalem ordinem immutare: sed quia mentes nostrae sunt proportionatae & propinquae ad recipiendum actionem angelorum, ideo in mentes nostras agere possunt dupliciter. Vno modo, confortando intellectum nostrum, sicut in corporalibus minus calidum confortatur per magis calidum. Alio modo, per agens naturale ipsius intellectus, sicut etiam agit in corpora, & hoc est in quantum lumine angelico illustrantur phantasmata ad quas nobiliores conceptiones imprimendas, quae lumine intellectus agentis exprimi possent.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod angeli habent convenientiam cum istis inferioribus corporibus, quae est convenientia momentis ad motum: possunt enim mouere motu locali corpora, non solum illa caelestia immediate, sed et haec inferiora, ut sic sententia nostra de actione angelorum in corpora, sit media inter duas opiniones philosophorum praedictas.

AD SECVNDVM dicendum, quod angelus agit in haec corpora mouendo ea localiter per imperium: sed imperium non dicitur hic sine virtute actiua, quam oportet aliquo modo contingere corpus motum, cum mouens, & motum oporteat esse simulum, ut probatur in 7. Physicorum. Actio vero qua in luce dicitur in animam nostram, confortando eam ad intelligendum, non oportet quod transeat per medium corporale, quia hoc facit in spiritualibus ordo, quod in corporalibus situs, secundum Aug. Anima vero nostrae ordine naturae quasi continguntur ipsis angelis, sicut angelus inferior superiori, unde non oportet quod interueniat medium corporale.

AD TERTIVM dicendum, quod angeli neque in anima, neque in natura corporali aliquid creant, sed solum educunt de potentia in actum, & quamuis naturale agens de potentia in actum educere possit, non tamen ita perfecte, sicut angelus.

QV AESTIO

DEINDE quaeritur de his, quae pertinent ad homines.

- ¶ Primo, Quantum ad naturam.
- ¶ Secundo, Quantum ad gratiam.
- ¶ Tertio, Quantum ad culpam.
- ¶ Quarto, Quantum ad gloriam.
- ¶ Quantum ad naturam quaeruntur duo.
- ¶ Primo, Vtrum uegetabilis & sensibilis anima sit

A a creatione.
¶ Secundo, Vtrum imperare sit actus uoluntatis, uel rationis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum anima uegetabilis, & sensibilis educantur in esse per creationem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod anima uegetabilis & sensibilis educantur in esse per creationem. Vt n. dicit Aug. in lib. de uera religione. Substantia uiuens naturae ordine praefertur substantiae non uiuenti: sed anima sensibilis & uegetabilis sunt substantiae uiuentes, ergo sunt nobiliores omnibus substantiis non uiuentibus: aliqua autem substantia non uiuens sunt immediate a Deo creata, ut elementa huius mundi, ergo & anima sensibilis, & uegetabilis immediate a Deo creantur, cum nobilitas facientis demonstrat nobilitatem facti.

¶ 2. Praeterea. Omne cui proprie competit fieri, uel sit ex nihilo, uel sit ex aliquo: sed anima uegetabilis, uel sensibilis competit proprie fieri, ergo cum non fiat ex aliquo, quia non habent materiam partem sui, relinquuntur quod fiant ex nihilo, & sic excutuntur in esse per creationem. Probatio media. Omne quod proprie habet esse, si non semper fuit, proprie dicitur fieri: sed anima sensibilis proprie & uere habet esse, cum sit substantia operans, mouet enim corpus, nihil autem habet propriam operationem nisi quod habet proprium esse, ergo cum anima sensibilis huius aetatis non semper fuerit, proprie competit ei fieri, & sic restat quod creetur.

SED CONTRA est, quod philo. dicit in 2. de anima, quod sensitiui prima mutatio fit a generante. Prima autem mutatio sensitiui est secundum quam acquiritur actum primum, qui est anima sensitiua, ergo fit per generationem, & non per creationem.

¶ 2. Praeterea. Omne illud quod praecedit in semine hominis ante introductionem animae rationalis, est per generationem, & non per creationem: sed anima uegetabilis & sensibilis praecedunt in semine hominis, quia primum est unum quam animal, & animal quod homo, secundum Philosophum 16. de animalibus, ergo etiam in homine est anima sensibilis & uegetabilis per generationem.

¶ 3. Praeterea. Cum Deus in instanti operetur, natura uero successiue, omne illud quod per actionem suae cessiuam exit in esse, est ab aliquo agente naturali: sed anima sensibilis & uegetabilis producantur actione successiua, quia determinato spatio temporis uiuificatur conceptus, & sensificatur, ergo anima sensibilis & uegetabilis sunt a naturali agente & non per creationem.

RESPON. Dicendum, quod circa haec questionem est duplex opinio. Quidam enim dicunt animam sensibilem & uegetabilem esse ex creatione. Alii uero ex traduce, & hac diuersitas apud phil. inuenitur non solum de istis animabus, sed etiam de omnibus formis substantialibus. Quidam n. ut Plato & Auicenna, posuerunt omnes formas ab extrinseco esse, qui praecipue ex duobus mouebantur. Primo quidem, quia cum formae non habeant materiam partem sui, non possunt fieri ex nihilo, unde oportet quod a creatore fiant. Secundo, quia in rebus inferioribus non uidebantur principia actionis, nisi qualitates actiuae & passiuas, quas iudicabant insufficientes ad productionem formarum substantialium, cum nihil agat uel tra sua spem. Sed in hoc uidetur fuisse decepti, quia attri-

Art. 4. 216
ad. 3. 4. &
1. p. q. 18. ar.
1. 0. & p. q. 3.
ar. 2. 0.

Te. com. 59.

D. 123.

D. 126.

Te. com. 11.

Te. G.

attribuebant fieri proprie istis formis, cum tamē fieri non sit nisi compositi, cuius etiam proprie est esse. Forma. n. esse dicuntur non ut subsistentes, sed ut quo composita sunt: unde & fieri dicuntur non propria factione, sed per factiōnem suppositorum, qua transmutantur transmutatione materie de potentia in actum: unde sicut composita sunt per agentia naturalia, ita etiam formę que non sunt subsistentes. Qualitates autem actiue, & passiuę agunt ad formas substantiales in uirtute substantialium formarum, quarum sunt instrumenta, sicut calor ignis agit ut instrumentum animę nutritiuę. ut dicitur in 2. de anima. Anima autem uegetabilis & sensibilis non sunt formę subsistentes, alias remaneret post corpora, unde oportet quod fiant a generate per actionem compositorum, sicut, & ceterę formę materiales: sola autem anima intellectiua que habet esse subsistens, cum maneat post corpus, est ab extrinseco per creationem. Si autem sensibile, & uegetabile, & intellectiuum in homine in diuersis substantiis aia radicantur, tunc & uegetabilis, & sensibilis hominis in generate erit. Sed quia hæc opinio repugnat dictis philosophorum, q. in uno animato unam animam tantum posuerunt, ad quę omnes operationes anime pertinent, & etiam contra dicta sanctorum improbatum pluralitatem animarum, ut in patet in lib. de ecclesiasticis dogmatibus: id approbato quod in homine sit tantum una substantia aia, cuius potentie sunt uegetatiuum, sensitiuum, & intellectiuum, dicimus quod anima hominis, quę omnes has potentias anime sustinet, a Deo creatur, quamuis per operationem naturalis agentis fiat, ut corpus organizatum actu perficiatur per potetias, que sunt corporalium partium actus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. anima uegetabilis & sensibilis non sunt substantie uiuentes, sicut nec subsistentes, sed sunt principia uiuendi & essendi: & iterum non oportet si quid minus nobis sit a Deo immediate, quod etiam quod est magis nobile, quia Deus cum non habeat limitatam uirtutem, nec agat necessitate nature, potest agere & nobiliora, & minus nobilia secundum suam uoluntatem: sicut immediate produxit prima indiuidua brutorum animalium, quibus tamen homines, qui nunc generantur ex femine, nobiliores sunt.

AD SECUNDVM dicendum, q. anime sensitiuę non conuenit per se esse, nec fieri, nec operari: nulla enim est actio anime, in qua corpus non communitur. Est. n. duplex potentia motiua anime sensitiuę, una q. imperat. appetitiua, cuius actus consistat, quę affixa musculis & neruis est principium mobilitatis in eis, sed ipsa distinctio partium corporaliu facit, quod una pars animalis est mouens, & alia mota, & ita possunt moueri ex se.

Alia, quę sunt in contrarium, concedimus, nisi quantum pertinet ad hominem, in cuius femine quamuis præcedat uegetatiua, & sensitiuę anima imperfecte, cum illis cessantibus introducatur per creationem anima rationalis, quę perfecte continet quod in eis erat imperfectiōnis. Nam secundum Auicennam in generationem animalis ex femine interueniunt multę generationes, & corruptiones.

ARTICVLVS XII.

Utrum imperare sit actus rationis.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod imperare sit actus rationis, quia phil. dicit 1. eth. Ratio recte, & ad optima deprecatur, & obedit

ei quod est continentis. ergo imperare, & deprecari, & huiusmodi uidentur ad rationem pertinere. SED CONTRA. Imperare ad dominium pertinet: sed nos sumus domini nostrorum actuum per uoluntatem. ergo imperare est actus uoluntatis.

RESPON. Dicendum, quod in imperio duo concurrunt, quorum unum est rationis, aliud uoluntatis. Qui enim imperat aliquid, inclinatur ad faciendum quod uoluntatis est: ipsius enim est mouere per modum agētis, & iterum ordinat eum cui imperat, ad exequendum illud quod imperatur, & hoc ad rationem pertinet, cuius est ordinare. Et si duorum horum ordo consideretur, uidetur primum esse inclinatio uoluntatis in aliquid per electionem, & postea in principio executionis ordinatur per quos fieri debet quod electum est, & sic imperium erit immediate actus rationis, sed uoluntatis quasi primo mouentis.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

QVÆSTIO VI.

ARTICVLVS XIII.

Utrum charitas per suam essentiam augetur.

DEINDE queritur quantum ad gratiam pertinet, utrum charitas secundum suam essentiam augetur, & uidetur quod non. Cum enim augmentum sit quedam mutatio, uel uariatio, quod secundum essentiam augetur, s. m. essentiam uariat, uel mutatur: sed quod mutat, uel uariat se ad diuersam essentiam, aut generatur, aut corrumpitur. ergo si charitas secundum essentiam augetur, corrumpitur: non enim generatur cum prius fuerit.

Præterea. Charitas non habet quantitatem nisi uirtutalem: sed uirtus charitatis est ipsa essentia eius, ergo quantitas charitatis est essentia eius. non ergo potest esse quod uarietur quantitas charitatis sine uariatione essentia eius, & sic si augetur secundum suam essentiam, oportet quod esse eius uel generetur, uel corrumpatur.

SED CONTRA. Præmium essentiale respondet ipsi essentia charitatis: sed quidam proficiunt ad maius præmium essentiale. ergo in eis charitas secundum essentiam augetur.

RESPON. Dicendum, quod charitas secundum suam essentiam augetur: sed notandum est, quod hæc præpositio, secundum, uarias habet uirtutes importat, quandoque denotat subiectum, ut cum dicitur, iste est albus secundum pedem, quia pes est subiectum albedinis: quandoque uero formam, ut cum dicitur, iste est coloratus secundum albedinem. Cum ergo dicitur aliquid secundum hoc moueri, potest intelligi uel subiectum, uel formam. Cui enim dicitur, iste mouetur secundum manum, notatur subiectum motus. Cui uero dicitur, iste mouetur secundum locum, notatur id, quod formaliter specificat motum. Sic ergo cum dicimus charitatem secundum essentiam augetur, denotatur subiectum augmenti, ut sit sensus. Ipsa essentia charitatis augetur: sicut cum dicimus, album augetur secundum essentiam suam, non autem designatur forma specificans motum, ut sit sensus, augetur secundum essentiam. i. augmentum eius est motus in esse, uel in essentia, & sic dicitur augmentum esse secundum quantitatem. Et quauis quantitas charitatis, quę est uirtus, sit idem quod essentia charitatis, non tamen oportet q. essentia charitatis tollatur, quia

Tex. c6. 41.

1. q. 17. ar. r. o. & 1. p. q. 1. ar. 5. ad. a.